

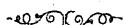
ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ.

(Втора сессия).

XXXIV. ЗАСЪДАНИЕ, ЧЕТВЪРТЪКЪ 17 ДЕКЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 10 часа прѣдъ пладнѣ, подъ предсѣдателството на г-на Ив. Симеонова).

Предсѣдателъ (звъни): Ще се прочете списъка на г-да депутатитѣ.

Секретаръ Шивачовъ (Чете):

Отъ 51 представители присѣтствувать 36 и отсѣтствувать 15 души.

Предсѣдателъ: Тѣй като болшинството на Събранието присѣтствува, обявявамъ засѣданието открито. Ще се прочете протокола на миналото засѣдание.

(Предсѣдателъ Д. Грековъ дохожда и заема предсѣдателското мѣсто).

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлжка върху прочетения протоколъ?

К. Симеоновъ: Азъ мислѣхъ, че г-да Министритѣ трѣба да обяснятъ ще иматъ ли тѣзи измѣнения сега сила или не.

Предсѣдателъ: Това не е въпроса сега. Има ли да направи нѣкой забѣлжка върху точността на протокола?

Батановски: Г-нъ Илия Вълчевъ не искаше да направи скандалъ въ Събранието, както е казано въ протокола, но той искаше само да не се измѣнява конституцията.

Попповъ: Въ него денъ азъ бѣхъ въ Събранието, а моето име е помѣнато, че съмъ отсѣтствувалъ.

Списаревски: Азъ като зехъ предъ видъ, че има нѣколко лица отъ г-да представителитѣ, които сж дали подписъ, че не ще вотирайтъ за измѣненіята на конституцията, и че тѣзи лица не сж знаели за днешното засѣдание, то незнамъ, да ли е законно станжло това вотирание, за измѣненіята на конституцията, когато се изисква $\frac{2}{3}$ за това отъ цѣлото Събрание. Послѣ има да се помѣнува, че е имало стенографически протоколи. Азъ мисля, че не е имало стенографически протоколи.

Предсѣдателъ: Тука имаше засѣдание и стенографиститѣ бѣха него денъ и държѣха протоколъ, за което свидѣлствувать самитѣ протоколи и гласуванията бѣха законни; а г-нъ Списаревски въ него денъ като неприсѣтствува до края на засѣданието, не може да сжди, да ли въ това засѣдание е записано всичко, което е било исказано. Колкото за подписитѣ, които сж станжали вънъ отъ Събранието, за тѣхъ Народното Събрание не може да знае.

Списаревски: Азъ бѣхъ до $4\frac{1}{2}$ часа и до тогава стенографиститѣ не бѣха тука.

Г. Геровъ: Азъ до колкото знамъ, него денъ г-нъ Списаревски бѣше тука до едно време, и като се затвори засѣданието и си излѣзе публиката и стенографиститѣ, и прѣди да рѣши Събранието дали да има

стенографисти или не, г-нъ Списаревски си излѣзе; и той казва тука за работи, които сж станжли послѣ неговото излизанне, безъ да знае какво е рѣшавало Събранието относително стенографиститѣ.

Анневъ: Въ него день бѣше г-нъ Списаревски, по неизвѣстни причини много разтревоженъ и частъ по частъ пълззаше на вѣнъ. А че е имало стенографисти, за това нѣмо-никакво съмнѣние и най сетнѣ и самитѣ стенографисти могатъ да докажатъ.

Предсѣдатель: Всичкитѣ тѣзи нѣща сж станжли въ присѣдствението на Народното Събрание, въ присѣдствението на Министерството и най сетнѣ, че стенографически протоколи е имало, ще се убѣди самъ г-нъ Списаревски, че ще се обнародватъ тѣзи протоколи. И стенографиститѣ се приеха по рѣшеннието на Народното Събрание.

Дуковъ: Азъ наистина незная добръ всичко, но, че е имало стенографисти, това го потвърждавамъ. Първий пътъ наистина ги нѣмаше; когато тѣ пълззоха и азъ излѣзохъ, и послѣ когато бѣхъ дошле стенографиститѣ и ние дойдохме. Но да ли сж се право чели гласовѣтѣ или не, това е работа на квесторитѣ. Но, че е имало стенографисти, това е истина, защото, когато азъ протестирахъ и пълззохъ и тѣ тогава пълззохъ и послѣ влѣзохъ, когато и азъ влѣзохъ.

Предсѣдатель: Относително протокола ще стане една заблѣжка, че и г-нъ Вълчевъ не е искалъ да направи скандалъ, а че той е произвелъ само шумъ въ Събранието, че не се е подчинявалъ на властѣта на Предсѣдателя, и когато Предсѣдателя го изобличилъ 3 пъти, казалъ му да си излѣзе на вѣнъ.

Тѣй като никакъ не се оспорява точността на протокола, обявявамъ го окончателенъ.

М-ръ Цанковъ: На основание 129 чл. отъ Конституцията знаете, че за да се продължи засѣданнето на Нар. Събрание, трѣба да стане съгласие между Нар. Събрание и НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. На основание на това съгласие, НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО благоволи да издаде свой указъ съ прочитанѣто на който ме натовари.

Указа е подъ № 1101 (чете го):

УКАЗЪ

№ 1101.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божията милость и народната воля

Князь на България.

На основание чл. 129 отъ Конституцията,
ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

I. Да продължимъ засѣданията на III-то Обикновено Народно Събрание най-късно до 24 текущия декемврий.

II. Исполнението на настоящия указъ се възлага на нашия Министръ предсѣдатель и Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Издаденъ въ Нашия Дворецъ въ София 15-й Декемврий 1883 год.

На първообразното съ собственната рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

АЛЕКСАНДРЪ.

(Гласове: Да живѣе НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. Шумни рѣкоплескания).

Анневъ: Азъ до колкото знаа наистина, на основание на помѣнития членъ отъ конституцията, когато се продължава сесията, истина става по съгласието на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и Нар. Събрание. До колкото знаа, г. Цанковъ не е попиталъ Нар. Събрание до кога да се продължи сесията. Но въ частъ по едно засѣдание на депутатитѣ бѣше рѣшено, щото до 31 декемврий да се продължи, а тържественно то затваряние да стане на 1-ий януария. Слѣдователно, незная, коя е причината, която е подбудила г. Цанкова да побърза съ затварянето, безъ да земе съгласието на Нар. Събрание.

М-ръ Цанковъ: На Нар. Събрание може съгласието да бѣде да се продължи; но до кога да се продължи, това зависи отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и отъ правителството. И азъ моля Нар. Събрание да се произнесе, че не е било съгласно да се продължи до 24 декемврия. А г. Анневъ да не подига такива въпроси за да прави само смущение.

Анневъ: Азъ не вѣрвамъ, че г. Цанковъ иска да ме дискредитира предъ Нар. Събрание; но нека кажатъ г-ла присѣдствующитѣ представители, че въ частното засѣдание се е рѣшило, щото закриването да стане на 24 декемврия. Нашето съгласие е ста-

нало въ частното заседание, щото именно до 31 дек. да се продължи сесията. А сега Нар. Събрание може да се произнесе както иска. И азъ пакъ призовавамъ всичкитъ г-да представители, които са присъствували въ помѣнатото частно заседание да кажатъ: да ли имамъ право или не.

М-ръ Цанковъ: Азъ ако кажа на Народното Събрание и то само ще се убѣди, че то е докато не и срамъ за единъ Държавенъ глава да заседава Нар. Събрание прѣзъ празниците. Това въ цѣль свѣтъ го нѣма, дѣто Събранието да заседава прѣзъ празниците. И азъ моля Нар. Събрание да се произнесе противъ г. Аннева. Поетаримъ да кажа, че това ще бѣде срамъ за НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, да остави да се продължаватъ заседанията и прѣзъ празниците, което го нѣма въ цѣль свѣтъ.

Анневъ: Искамъ думата.

Предсѣдателъ: Този въпросъ не може сега да се разисква тука. Сесията сега се продължава до 24 дек.; отпослѣ ако има нужда, и ако има съгласие между Нар. Събрание и правителството, още може да се продължи. Тука не трѣба сега да се подига въпросъ, защото Указа на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО не може да се отмѣнява.

Анневъ: Разбира се, че се подчиняваме на Указа на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО. Разбирасе, че ще приемемъ. Но това казахъ, защото се помена единъ членъ отъ конституцията, който казва, че продълженето на сесията може да стане съ съгласието между Нар. Събрание и Н. ВИСОЧЕСТВО. А ние въ частното си заседание рѣшихме съвсѣмъ друго; това да знаеме.

Предсѣдателъ: Частнитѣ заседания тука не могатъ да се зематъ въ внимание.

Анневъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ това. Съгласието бѣше тѣй; а, ако се е представило криво на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, пакъ нѣмамъ нищо противъ това. Колкото за това, че всичкитѣ Народни Събрания прѣзъ празниците се затваряли, и ний знаемъ, че презъ празниците се само разпускатъ, а слѣдъ празниците пакъ продължаватъ да разискватъ.

Предсѣдателъ: Понеже има Указъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, ние срѣщу него нѣмаме право да се подигаме. Обявявамъ въпроса за свършенъ и ще минемъ на дневенъ редъ.

К. Симеоновъ: Азъ по напредъ искахъ да го-

воря по този въпросъ, но отложихъ слѣдъ като се обяви точността на протокола. Азъ питамъ г-да Министритѣ да обяснятъ що ли се практикуватъ отъ сега измѣненята на конституцията, които се приеха въ Нар. Събрание, или не; що ли тия измѣненята да бѣдѣтъ въ сила преди свикването на Вел. Нар. Събрание? (Гласове: Това не е на дневенъ редъ).

М-ръ Цанковъ: Истина, че смѣнно е единъ депутатъ да предлага таквоя нѣщо, когато твърдѣ добръ трѣба да знае, че Обикновенното Нар. Събрание, когато вотира за измѣненята на Конституцията, вотира ги неврѣменно да се възложатъ на Вел. Нар. Събрание. И защото знаеха представителитѣ, че ще се възложи на Вел. Нар. Събрание, за това вотираха да молятъ Н. ВИСОЧЕСТВО да не се събира Вел. Нар. Събрание преди 3 год. Кѣй може да мисли, че измѣненята може да се турятъ въ дѣйствию до като не ги е приело Вел. Нар. Събрание?

Д. Поповъ: Но въ протоколѣтъ се казва ясно, че ще се упражнява Търн. конституция.

Предсѣдателъ: За туй нѣма съмнѣние.

Дуковъ: Азъ не зная, защо не ми се даде дума. Одеве се каза, че този протоколъ се обяви за окончателенъ; наистина азъ по незаписани причини не бѣхъ тукъ и като сж липсали отъ моитѣ думи, тука, азъ послѣ си запазвамъ правото да подигна тоя въпросъ.

Предсѣд. Съгласно съ правилника се записватъ само обратно които сж говорили и какво мнѣние сж излагали тѣ безъ да се забѣлжватъ всичкитѣ думи на предложението. Но за туй се държатъ стенографически протоколи, които се подписватъ отъ цѣлото бюро, и въ които ще бѣдѣтъ безъ друго вашитѣ думи, защото тамъ стѣтъ всичкитѣ думи, които се говорятъ въ Нар. Събрание.

Дуковъ: (Съгласенъ съмъ).

Предсѣд. Г-да, както знаете въ миналото заседание захванахме единъ въпросъ, но не го довършихме, именно предложението на г. Аннева за частнитѣ и домашни актове. Желаетъ ли сега Нар. Събрание да го свършимъ?

(Гласъ: желаетъ. — Анневъ: послѣ обѣдъ). Тогавъ бѣше именно г. Анневъ предложилъ да се свърши въ четвъртъкъ, а други казваха да остане за въ сѣбота. Но тѣй като наистина въ четвъртъкъ засѣ-

данието се опредѣли, то се удовлетворяватъ всички, и тѣзи които искаха въ четвъртъкъ и онѣзи, които въ сѣбота.

Шивачовъ: Тѣй като повече представители знаеха, че има засѣдание слѣдъ обѣдъ, вѣроятно, за това не сж пристигнали сега. Азъ мисля, че Нар. Събрание трѣбва да счита за полезно да присѣствуватъ и двѣтъ страни при рѣшението на този въпросъ.

Г. Геровъ: Щомъ като се извѣстихме, че сега ще има засѣдание, проводихме разсилий да съобща на всичкитѣ депутати. (Анневъ: Азъ несъмнѣ извѣстенъ). Може би Вие несте извѣстни, но другитѣ сж извѣстни и отсъствуватъ по своитѣ си частни работи. Но не трѣба да губимъ врѣме, а да пристѣпимъ къмъ работа.

Попповъ: Какво ще каже, онзи день искахме да се рѣши скоро, а сега искаме да се отложи.

Анневъ: Наистина, настоявахъ да се продължи разискванъето или въ четвъртъкъ или въ петъкъ и днесъ е на реда да има разискванъе; но азъ самъ не съмъ приготвенъ, нѣмамъ бѣлежкитѣ си тука, защото незнаехъ, че ще има сега засѣдание.

М-ръ Цанковъ: Тия причини, че нѣмало еднѣго, не може да се зема въ внимание. Щомъ има болшинството, не се пита, че не дошелъ еди-кой. За това, Нар. Събрание ако приема да се вотира сега предложението добръ, ако ли не да рѣши, да се отложи.

Дуковъ: Тогова до колкото помня, имаше предложение, домашнитѣ актове да иматъ сила и за винаги, както сега приврѣменно тѣй и отъ послѣ. Повечето ние се съгласихме да бжде това една приврѣременна мѣрка, щото тѣзи продажби, които сж станали, да се считатъ законни, и да не се онеправдаватъ хората. А отъ сега на татакъ съмъ съгласенъ съ послѣдната редакция, която се прочете. Ако ще има нужда и за напредъ, може да се разисква въ друго нѣкое Нар. Събрание. Въпроса е сега за да не изгубватъ тия, които до сега сж купили. Тука се разисква доста този въпросъ и ми се струва всички се освѣтлихме върху него. Тука сега е само това, дали за винаги или само за врѣме. Азъ желая сега да се разиска това, и да се приеме или отхвърли.

Предсѣд. Понеже има тука прення, едни искатъ

сега да се разисква този въпросъ, други желаятъ да се отложи, азъ моля онѣзи г-да представители, които сж на мнѣние, да се разглѣда сега въпроса, да си дигнатъ ржката (Болшинство).

Нар. Събрание приема да се разглѣда сега въпроса.

(Предсѣдателското мѣсто зема Ив. Симеоновъ).

Д. Грековъ: Ето предложението, което бѣхъ прочелъ въ миналото засѣдание. (Чете го. — Виджъ по-долу).

Сега нѣма да бжде злѣ да прибавимъ, че въ продължение на 2 години всички таквизи, които иматъ домашни актове, да се снабдятъ съ крѣпостни актове. (Гласове: 6 мѣсеца). Относително срока не трѣба да бждемъ много стѣснителни, трѣба да оставимъ по-вече време да се снабдятъ съ крѣпостни актове. И трѣба да влѣземъ въ обичаитѣ на странитѣ, щото въѣкой, който купува, да зима актъ отъ сѣдилището.

Г. Геровъ: Двѣ години е много; за това една година е доволно. А отъ сега пататакъ трѣбва да се учи въѣкой, който купува, като даде паритѣ, да си земе и актъ.

Яневъ: 2 години е доста, защото въ разстояние на двѣ години ще трѣба да се яви по селата, които иматъ домашни актове, да се съобразятъ съ това.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че които иматъ домашни актове, трѣба да заявятъ отъ деня на публикуванието въ разстояние на 6 мѣсеца въ сѣдилището и по този начинъ можемъ да отбѣгнемъ нѣкои капазанлъци, които искаха онзи день г-нъ Грековъ. По моето мнѣние така да се каже: „всичкитѣ притѣжатели на домашнитѣ актове въ разстояние на 6 мѣсеца отъ публикуванието на настоящето законоположение да заяватъ въ сѣдилището“. Разбира се, че тѣхнитѣ давни могатъ да се глѣдатъ и 2 год.

Грековъ: Редакцията, която предлага г-нъ Д-ръ Цачевъ, може ли да накара всичкитѣ да заяватъ въ сѣдилището? Може би мнозина да си свършатъ работата, безъ да отидатъ въ сѣдилището. Човѣка, който е далъ домашния актъ, ако се съгласи да даде и крѣпостенъ, нѣма нужда да дава заявление въ сѣдилището. По-добръ да се каже, че тѣзи домашни актове се зиматъ въ внимание отъ сѣдилището въ продължение на 2 години, а разумѣва се ако дава право, това нищо не прави. Еднажъ дѣлото захва-

нато, тѣзи правила ще се приспособятъ, и мнозина особено селенитѣ, дѣто са купували съ такива домашни актове и нѣматъ крѣпостни, на тѣхъ трѣба да се остави по-много време, за да могатъ да се запознаятъ съ този законъ. (Гласове: Съгласни.)

Попповъ: Може да има хора, които да са купили съ домашни актове, безъ да притѣжаватъ крѣпостни, но да се разясни, какво трѣба да се прави, ако се констатира, че продаденото имущество е такова, безъ да се намѣсватъ 2 лица. Тукъ може да се разбира и за чифлицитѣ. (Гласове: Не!) Може да е продаденъ чифликъ, безъ да е питанъ съдружникъ; той да ли ще има право?

Грековъ: Тѣзи нѣща може да подигнатъ разни въпроси. Да оставимъ на съдилището да приспособява закона. Съдилището, както приспособява другитѣ, ще приспособи и този. Намѣрението на Нар. Събрание е, да не се поврѣдять интереситѣ на хората отъ незнание закона, да се снабдятъ съ крѣпостни актове. Единъ човѣкъ, който подига, искъ, като е станала тази продажба съ частенъ домашенъ актъ, да може да има и крѣпостенъ актъ. Ето това е мисля, щото да не ся увреждатъ правата на другитѣ лица. И друго мисля, че единъ човѣкъ, кога е зель назаемъ пари отъ нѣкого и му е далъ недвижимо имущество рехимъ, този рехимъ е записанъ за поръ на такрира и тогава пакъ интереситѣ на третото лице нѣма да се увреждатъ. Онзи, който има рехимъ казва, че нѣма нищо противъ това, но той да му не плати тѣзи пари.

Стефанъ Х. Добревъ: Срока 2 години не е голѣмъ, даже не може да се свърши това нѣщо въ 2 години, защото има мнозина, които се купували съ домашни актове.

М-ръ Стоиловъ: Само една бѣлѣжка искамъ да направя. Единъ предговоривши каза, че въ послѣдното засѣдание разликата била, че едни искали срокъ а други искали да се приеме безъ срокъ. За точностъ, може да се справимъ съ стенографическитѣ протоколи, които показватъ, че едни казваха: че това е юридическа невъзможностъ, а други — че това е съгласно съ принципа на правото. Г-да, 2 години не е далѣкъ срокъ; ако земемъ предъ видъ, колко ся натоварени нотариуситѣ, ще видимъ, че едва ли ще може да привтасатъ и въ тѣзи 2 год., да дадатъ на хората крѣпостни актове.

Анневъ: Това пезначи, че тѣзи, които са купували имущества съ домашни актове, трѣба въ 2 години да си зематъ и крѣпостни. Думата бѣше, че трѣба да се явятъ въ разстояние на 6 мѣсеци отъ деня на публикуването на настоящия законъ. Споредъ мене, 6 мѣсеци е твърдѣ малѣкъ срокъ, а пакъ 2 години е твърдѣ голѣмъ. Тѣй щото много добрѣ ще бѣде да се остави: въ продължение на една година да си даватъ заявленията.

Шивачовъ: Азъ относително срока щѣхъ да говоря, че, ако и да се издаде този законъ, но болшинството отъ интересующитѣ се, нѣма да си изваждатъ актове, до когато единъ не прави давия на другия. За това и 3 год. даже може да се турп срокъ. (Гласове: много е!).

Попповъ: Г. Грековъ каза, да се остави този въпросъ на съдилищата да го рѣшаватъ. За туй азъ мисля, да се обясни като какво ще се прави съ тѣзи, които сж продавали мелници, или чифлици безъ да питатъ другий. (Гласове: Туй е трето лице). Искамъ да се разясни само въ протокола.

Буровъ: Колкото за срока, 2 год. е достатечно. Въ втория членъ не може да се обясни, да ли нѣкой хора, които иматъ условия отъ 78—83, че сж купили имущество и сж дали напр. 20 полѣмперпала, а работата останала висяща и купувача винаги тегли продавача да му даде актъ, и да ли днесъ, когато приемемъ това предложение, ще може за бѣдѣще, да го накара да издаде актъ? (Гласове: Да!).

Дуковъ: Това, което се каза въ полза на трето лице, мисля, че се разбира трето лице, напр. ако по-голѣмия братъ продаде имуществото безъ да пита по малкия и извади тапия. Разбира се по-малкия братъ има право отъ послѣ да заяви. (Гласове: Има законъ). Колкото за това, дѣто се каза, това предложение да се остави временно, а не за винаги, азъ мислѣхъ, че то не може да се приеме никога. Но послѣ отъ разясненията на г. Помянова и г. Грекова отстъпихъ и казахъ, че трѣба да се приеме.

Г. Геровъ: За да се свърши въпроса, азъ си оттеглямъ предложението.

Бошнаковъ: Относително срока въ първата частъ на предложението се казва, че по настояване на купувача, продавача трѣба да даде исповѣдъ, за да се снабди купувача съ крѣпостенъ актъ. Може

би онзи, който е продалъ имуществото да го нѣма въ България, а за да дойде трѣба много време. После се каза, че тѣзи, които оспоряватъ домашнитѣ актове, трѣбва да докажатъ това предъ съдилището. Това да ли ще може да се практикува, когато турцитѣ ги нѣма тука? За това по мое мнѣние, най-добрѣ е да се приеме срока 2 години.

Анневъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ срока. Достаточно е да се приеме по принципъ, но бихъ предложилъ при второто четение да стане малко едно допълнение, именно тамъ, дѣто се казва, че продажбата е станала съ домашенъ актъ отъ притѣжателя на недвижимото имущество.

Буровъ: Искамъ да ми даде едно обяснение г. М-ръ. Да ли тѣзи хора, които иматъ условия за продажба ще ги принуди съдилището да даватъ крѣпостенъ актъ, или не?

Списаревски: Съвършено е излишно да се каже въ това предложение . . . (Не се чува).

Предсѣдатель: Да се прочете още веднажъ това предложение.

Грековъ: (Чете):

„ПРАВИЛА

за

Домашнитѣ актове.

1-о Продажби, които сж били извършени чрезъ подаване заявление отъ страна на продавача, но по които не сж били издадени надлѣжнитѣ крѣпостни актове, ще се считатъ за правилно извършени, и крѣпостнитѣ актове ще се издаватъ отъ надлежната съдебна власть, на основание на подаденото заявление отъ продавача и исканието на купувача.

2-о Продажби станали отъ освобождението на страната до 1-ий януария 1884 год. съ частни или домашни актове, ще се взематъ въ внимание предъ съдилищата, и ако се докаже че продавача е дѣйствителния притѣжатель на продаденото недвижимо имущество, че той е далъ съгласието си за тѣзи продажба и че нѣма трети лица, на които правата да се докачатъ отъ извършената продажба, съдътъ присъжда на купувача купеното отъ него недвижимо имущество съ частенъ или домашенъ актъ, и откакъ влѣзе въ законна сила, на основание на него се издава крѣпостенъ актъ.

3-то Лицата, които сж купили съ домашни или

частни актове, сж длѣжни въ продължение на двѣ години отъ полагааннето въ дѣйствиe на тѣзи правила да направятъ надлежнитѣ постѣпки, за да се одобнятъ съ редовни крѣпостни актове“.

Т. е. или трѣба да отиде заедно съ продавача въ съдилището да зематъ крѣпостенъ актъ, или, ако не иска да отиде, тогазъ да заяви на съдилището.

Списаревски: Може ли въ отсъствие на продавача да се направи заявление и какъ?

Грековъ: Тукъ се казва; „трѣба да направи надлѣжна постѣпка.“

Подиръ предлагамъ слѣдующето:

„Подиръ истичанието на този срокъ съ домашния актъ не може да бѣде прехвърлена собственостъ на купувача“.

Най сѣтне азъ се отказвамъ отъ послѣдното предложение.

Анневъ: Въ първия членъ трѣба да се каже: „продавача или негова пълномощникъ“, защото повечето продажби сж станали чрезъ пълномощници.

Грековъ: Не трѣба да туряме таквъзъ правилото, защото тукъ не можемъ рѣши тоя въпросъ. Въпроса се рѣшава чрезъ закона, а въ закона се казва, че само онзи има право, който има редовно пълномощие, да продава; ако приемемъ предложението на г-нъ Аннева, страхъ ма е, да не се тълкува, че иматъ редовно, или не редовно пълномощие. Тогава можемъ да дойдемъ въ лошо положение; ако нѣкой представи криво пълномощие, питамъ ви, на него може ли да се приспособятъ тѣзи правила? Пълномощника не е задълженъ, а притежателя, който го е опълномощилъ.

М-ръ Стоиловъ: Азъ искахъ да говоря противъ горната прибѣвка.

Грековъ: Азъ си оттеглихъ прибавката, защото 524 чл. отъ Врем. Сжд. Правила задължава това.

(Чете още веднажъ предложението. — Виждѣ по горѣ).

Батановски: Въ противенъ случай, ако би се изгубилъ нѣкой домашенъ актъ, азъ знамъ честни, а не такива вагабонти, — че е станала продажбата, но въ противенъ случай, ако би се изгубило, какво право има стопанина, да ли ще се вземе въ внимание свидѣтелството на тѣзи хора.

Анневъ: Азъ мисля че завчера, кога направихте това предложение, спомѣнахте годинитѣ 77—84, то-

газъ трѣба ли да се припознаватъ и онѣзи домашни актове, които сж били припознати въ турско?

Грековъ: Да се каже: отъ освобождението насамъ.

Списаревски: Въ чл. 3 се каза, че домашний актъ може да премине въ крепостенъ и да се извърши чрезъ члена нотариуса, но, ако се изисква да стане туй при мировий съдия, дѣто нѣма членъ нотариусъ, може ли той да извърши това нѣщо?

Грековъ: Тогавъ нѣмъ: „отъ членъ нотариуса“ да се тури: „отъ надлѣжната власть“.

Попповъ: Щомъ има човѣкъ 2, или 3 свидетеля, които казватъ, че е било дѣйствително тѣй, съда ще рѣши.

Грековъ: Това е имененъ случай, дѣто съдилището ще рѣшава.

(Чете чл. 1).

Д-ръ Цачевъ: Тукъ се представя продажба, извършена предъ съда. Дали се мисли, предъ окръжния съдъ, защото ний знаемъ, че продажби ставатъ и предъ мировий съдия. За да не се дава таквоя тълкувание, да се разбира само окръжния съдъ, но че може да се зема такриръ и предъ мировий съдия, да се каже: „надлѣжната власть“.

Грековъ: Тукъ се подразбира и мировий съдъ. (Гласове: Добръ).

Председателъ: Който приема първия членъ, да си дигне ржката. (Болшинство).

Грековъ: (Чете 2 членъ).

М. Велевъ: Или чрезъ негова повѣрителъ, който му е продахъ.

Стефанъ Х. Добревъ: Азъ искамъ да се разясни, ако нѣкой е купилъ отъ нѣкой продавачъ и се докаже отъ общината, ще ли се земе това въ внимание? (Гласове: Разбира се).

Батановски: Ако се турне въ противенъ случай, и ако азъ съмъ зель домашенъ актъ, по съмъ го загубилъ тогава зематъ ли се въ внимание свидетелитъ? Това да се прибави за улеснение.

Председателъ: Трѣба да се редактира това предложение, че да се тури на гласоподавание.

Г. Геровъ: Това, което каза г-нъ Батановски е подробностъ на съдилището, и, ако желаете да се прибави къмъ предложението на г-нъ Грекова и да се положи на гласуване, той трѣба да го редактира.

Буровъ: И азъ искамъ да кажа, че тѣзи работи

сж твърдѣ рѣдки, щото да изгуби домашнитѣ актове. Най-послѣ при всичко това, ако владѣе имуществото отъ 5—6 години го знаятъ селенитѣ, които ще и да засвидѣтелствуватъ и той ще си земе актъ.

Председателъ: Ще туря на гласоподавание вторий членъ. Който го приема, да си дигне ржката.

(Болшинство).

Грековъ: (Чете чл. 3).

Председателъ: Който приема чл. 3, да си дигне ржката. (Болшинство).

Бошнаковъ: Това предложение е отъ голѣма важностъ и ако оставимъ второто четение подиръ 2 или 3 дена, нѣма да погрѣшимъ. По добръ е да се напечата.

Грековъ: Да се напечата тѣй бързо, не може, но може да се хектографира.

М-ръ Стоиловъ: Азъ поддържамъ предложението на г-нъ Бошнакова да се литографира и да се раздаде на депутатитѣ.

(Председателското мѣсто заема г-нъ Грековъ).

Председателъ: На дневенъ редъ е бюджета. Г-нъ Докл. на бюджетарната комисия има думата.

Докладч. Анневъ: Г-да представители! Отчета за всичкитѣ съкращения, които е направила комисията по бюджета на държавата, не може днесъ да представи, тѣй като цѣлия бюджетъ не е окончателно преглѣданъ отъ комисията. И въ едно отъ идущитѣ заседания ще представи на Народното Собрание както общия отчетъ за бюджета на държавата и уравниванието, така сжщо и доклада; а за сега ще се ограничи въ докладванието бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение, и съкращенията ще ги съобща тамъ, дѣто имъ е мѣстото. Споредъ проекта, както е представило Министерството, цѣлия бюджетъ на това Министерство се въскачва на 2,936,124 лева, а комисията го е скратила на 1,869,466 лева както слѣдва: (чете споредъ проекта):

ГЛАВА I.

Централно управление.

ЛИЧЕНЪ СЪСТАВЪ.

Съдържание на личный съставъ на централното управление:

1 Министръ	12,000 лева
1 Главенъ Секретаръ	7,008 „

2 Началн. на Отдѣл. по	5,400 = 10,800
2 Старши подначалници по	3,600 = 7,200
1 Счетоводителъ	4,520
1 Помощникъ счетоводителя	3,600
1 Архиваръ	2,900
1 Регистраторъ	2,160
Писци	7,000
3 Разсилни по	720 = 2,160

Споредъ комисията и съгласието на Министра остава тъй:

1 Министръ	12,000 лева
1 Главенъ Секретаръ . .	6,000 „
2 Начал. Отдѣления по . .	4,800 = 9,600
2 Подначалници.	3,000 = 6,000
1 Счетоводителъ	3,000
1 Помощ. счетоводителя .	2,400
1 Архиваръ	2,400
1 Регистраторъ	2,160
5 Писци	1,200 = 6,000
3 Разсилни	800 = 2,400

Сега ще дамъ нужнитѣ обяснения. Платата на Главния Секретаръ се намали на 6,000 лева, на което се съгласиха всичкитѣ комисари и самия Министръ на Народното Просвѣщение. Двата Началници на отдѣленията сж турнати по 4,800 лева, но азъ, както и други нѣкои комисари, останахме на особено мнѣние, тъй като въ това Министерство се полага, че Началника трѣба да има висше образование, то азъ и нѣкои други отъ комисията се съгласихме да имъ оставимъ заплатата по 5,400 лева, както бѣше миналата година. (Гласове: Не се приема). Наистина, взе се въ съображение, че платитѣ на чиновницитѣ трѣба да бждѣтъ равно намалени, но споредъ мене на единъ такъвъ началникъ, който трѣба непремѣнно да има висше образование, трѣба да му се плати и нѣщо повече.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Теорията, която г-нъ Анневъ поддържа, ми се види една теория твърдѣ слаба. (Веселостъ) Азъ не съмъ противъ на уголѣмняването на заплатата, да остане както лани 5,400 лева, но искамъ да кажа нѣколко думи за да докажа, че теорията на г-на Аннева е слаба. Ако той поддържаше за всичкитѣ началници въ другитѣ Министерства, тогава разбирамъ. А ако казва, че въ Министерството на Народното Просвѣщение началницитѣ трѣба да иматъ висше образова-

ние, то ще му кажа, че при това Министерство има единъ учебенъ съвѣтъ, който разглѣжда всичкитѣ дѣла, които се отнасятъ до науката, и за него ние имаме особенъ човѣкъ, на когото плащаме 10,500 лева. За това теорията, която г-нъ Анневъ поддържа, не може да се подкрѣпи. Но ако искаме да бжде равно за всичкитѣ началници, тогава нѣмамъ нищо противно.

Д. Попповъ: Комисията както е намалила, е твърдѣ добръ. Ние сега на едни началници да намаляваме, а на други да качваме, не е справедливо. За това да се остави както е намалила комисията.

Батановски: Тукъ комисията не даде никакви разяснения, и да ни покаже, да ли е сравнила прихода съ расхода. Не сме противни да се увеличава, но само ако го изисква това нуждата. Ако е прихода 50 милиона, а расхода 30 милиона, тогава не сме противни; но ако има дефицитъ и послѣ да се разхвърля още данѣкъ на населението, не може. Който зима 4,000 може да земе и 3,500, и съ тѣхъ да си помине.

Анневъ: Ще отговоря на г-на Д-ра Цачева, че тази теория ако е крива, тя си остава моя, и той нека си поддържа своята теория. Все таки отъ единъ началникъ на едно отдѣление въ другитѣ Министерства не се изисква такова образование, както отъ началника при Министерството на Просвѣщението, а също и подначалника по крайнѣй мѣрѣ трѣба да има гимназиялно образование. За това трѣба да има една разлика. Единъ човѣкъ, който се търкалялъ 15 години по гимназии и университети и има висше образование, заслужва да му се заплати повече. Най-послѣ остава Нар. Събрание да се произнесе.

Д. Попповъ: Ако искаме да правимъ икономия, ще направимъ отъ други мѣста. За това, нека туй да се вотира, както го е направила комисията.

Шивачовъ: Само щѣхъ да спомѣна относително началницитѣ на отдѣленията. Лани приехме единъ, а сега тукъ ни се представяватъ двама. Въ начало бѣха двама, но П-то Обик. Народ. Събрание ги направи на единъ. Азъ моля, М-ра на Просвѣщението да обясни не може ли само съ единъ началникъ да се върни работа.

М-ръ Молловъ: Както знаете още въ началото на встъпването ми въ това М-рство, азъ обявихъ, че ще обърна особено внимание на Народнитѣ и

общински училища. Истина е, че има за училищата особен инспектори, но още не е нищо направено за тях. За да се обърне сериозно внимание на този откъс на Народното Просвещение, който е много важен, трябва да има един специалист педагог, който да се занимава изключително с народните училища. До сега има само един началник отделия, който се занимава с всичката работа; но тъй като сега средните учебни заведения се уголѣмиха, то той може да се занимава едвамъ с своята работа, а камо ли да се занимава с друга работа, която изисква специално знание, и за която мъчно може да се намери човекъ. Такъвъ трябва най малко 5 или 10 години да е билъ учител и послѣ да е свършилъ педагогия въ нѣкое европейско заведение. За това съмъ турилъ въ проекта два началника отделия.

Списаревски: Азъ въобще не съмъ съгласенъ съ комисията да се намаляватъ заплатитѣ, но да се остави тъй, както е представилъ г. М-ръ на Нар. Просвещение. Ако трябва икономия да се прави, то да се намалятъ длъжноститѣ, а да се намаляватъ платитѣ, не разбирамъ. Тукъ се предлага на Глав. Секретаръ 6,000 лева, а на Началника 5,400. Разликата между тяхъ е твърдѣ малка. На пр. ако сравнимъ Генчева съ Вацова, и ако вземемъ неговото образование и дѣятелностъ, да има само 600 л. разлика, азъ не съмъ съгласенъ. За това да остане за Глав. Секретаръ както е предложилъ въ проекта г. М-ръ, а за началника да остане 5,400 лева. (Предсѣдателското мѣсто заема подпредсѣдателя г. Иваница Симеоновъ).

Грековъ: Г-нъ Списаревски искаха същата мисълъ, която искамъ да кажа и азъ. Народното Събрание у насъ миналата година намали заплатитѣ на чиновницитѣ значително. Има чиновници, на които платитѣ се намалиха на 30%. Тази година Народното Събрание пакъ намалява и вѣроятно ако се слѣдва този пътъ, то и идущото Народно Събрание ще намалява, така щото тази класа, отъ която зависи доброто управление на страната, тѣзи хора, които трябва да служатъ съ присърдце и самоотвержение, всѣка година ако имъ се намаляватъ заплатитѣ, ще предпочетатъ да се заловятъ за други работи, отъ колкото да бждатъ чиновници, и тогава кого ще туримъ? . . . Г-нъ Дуковъ се смѣе. (Дуковъ: за друго

се смѣя). Азъ ще забѣлѣжа, че не искамъ да бжда пророкъ, но думитѣ ми скоро ще се сбжднатъ. И какво ще стане: Най способнитѣ чиновници ще се заловятъ за друга работа. Разбира се не можете да искате всичкото самоотвержение отъ едни хора, и да имъ налагате всички жертви. Истина, че Нар. Събрание трябва да се погрижи, щото заплатитѣ да не бждатъ чрезмѣрни, но ако въ всѣки бюджетъ, когато има дефицитъ се орѣзватъ заплатитѣ на чиновницитѣ, то тази политика е много погрѣшна и ще ни докара до лошъ резултатъ. Въ една държава чиновницитѣ, отъ които зависи безопасността и доброто управление на страната, а слѣдователно и спокойствието на хората, на тѣзи лица не трябва да се намалява много заплатата, защото безъ друго ще паднемъ въ друго неудобство, т. е. че по специалнитѣ и по честнитѣ хора ще избѣгватъ отъ чиновничеството. Ще останатъ тогазъ само тия, които или се чувствуватъ, че не сж способни да вършатъ друга работа или иматъ съвѣст еластична, че това, което не имъ стига, ще си го наваксватъ отъ друго мѣсто. Друго едно неудобство има. Кой човекъ ще се рѣши да стане чиновникъ, като знае, че всѣка година неговото положение се измѣнява и се измѣнява за да стане отъ по добро, по лошо. Кои хора ще приематъ чиновничество подъ такива условия? Представете си, че единъ чиновникъ приема днесъ 6000 лева. Той си е наредилъ живота така: може би има семейство и неговия животъ е така, щото отъ тѣзи 6000 лева поддържа семейството си и глѣда да спести нѣкоя пара за черни дни, както това е всѣки длъженъ да го прави. Дохождате сега и му зимате извѣднѣжъ 1200 лева, т. е. отъ 6000. свалите на 4,800 лева. Добръ, лани свалихте на 5400, а тази година на 4800 лева. Ама ще кажете 500 лева не сж много. Ако на всѣкого отъ васъ искаха по 500 лева ще кажете, чакай да видимъ за какво даваме. Сега питамъ: Трѣба ли тяхното съществуване всѣка година да бжде рисковано и да ги дърпатъ на самъ на татакъ. Трѣба да се рѣши този въпросъ вѣднѣжъ за всѣкога, и трѣба да се опредѣли една заплата, която по крайнѣй мѣръ трѣба да трае отъ 20—25 години. Така само можемъ да съставимъ една чиновническа класа, която да отговаря на нуждитѣ на страната. Послѣ има другъ въпросъ. Ний всѣка година свалиме заплатитѣ на чи-

новниците, а нито веднъж не сме потърсили да видимъ, да ли има излишни чиновници. Именно къмъ тази страна трѣба да обърне внимание Народното Събрание; защото колко е полѣзно и добро да се плащатъ добри заплати на онѣзи чиновници, които сж потрѣбни, толкозъ е безполѣзно и вѣдно да се плаща на хора, които сж съвършено излишни. Не трѣба да учимъ хората на тембелникъ, и силата, която може другагѣ да произведе нѣщо, не трѣба да я туряме на работа, която може да върди и безъ това. Това трѣба Н. Събр. да потърси, не може ли сжщата работа да се върши съ по-малко лица. Да нѣма у насъ излишни чиновници. Ето отъ кадѣ може да излѣзе економия, а онѣзи чиновници, които сж необходими, трѣба да ги осигуримъ добрѣ; защото ако постѣпватъ така нашитѣ Събрания съ нашитѣ чиновници, резултата ще бѣде противоположенъ на цѣлѣта, която се гони. Каза се, че чиновниците зиматъ много пари, не си глѣдатъ работата, а се расхождатъ съ кола, пиятъ всѣка сутринъ млѣко и т. н. т. Съ такъва намаления, г-да, чиновниците нѣма да станатъ по-добри, а на противъ ще ги направимъ по-лоши. Слѣдствието отъ това намаление ще бѣде слѣдующето: тѣзи, които се чувствуватъ по-способни, и които могатъ да си изваждатъ хлѣба и ипакъ, ще предпочетатъ послѣдното; защото участъта на единъ чиновникъ не е много добра. Много пжти единъ чиновникъ зависи отъ каприцитѣ на началника, изваждатъ го много пжти и остава на пжти по нѣколко мѣсеци. И увѣрявамъ ви, че единъ чиновникъ ако получава 3,000 лева отъ правителството, а пакъ ако намѣри една частна работа за 2,000 лева, той предпочита да земе частната работа, отъ колкото да бѣде чиновникъ. И тогазъ всички ония, които сж по-независими, които иматъ честолюбие и не искатъ да бѣдѣтъ докачени по начинъ, както се докачатъ ако имъ се дискутирва всѣки день тѣхното положение, да искаме да се обличатъ съ шаякъ да не пиятъ млѣко и т. н. т., тѣ най-сѣтиѣ ще се докачатъ и ще кажатъ, че по-добрѣ да си глѣдатъ частна работа. И така по-добритѣ ще напуснатъ службитѣ и ще останатъ на служба по-неспособнитѣ, които не осѣшатъ достатъчна сила, за да могатъ съ частенъ трудъ да си вадятъ хлѣба, и тѣзи, които иматъ широка свѣсть и което не имъ достигне отъ заплатата да си наваксатъ съ други срѣдства. Това е едно зло, което опропа-

ства царства, което ще се введе у насъ. Заплати чиновника добрѣ и искай отъ него честностъ, бжди строгъ къмъ него. Ето думитѣ, които искахъ да кажа на Народното Събрание. Азъ зная, че това, което говоря нѣма да се чуе, и вие ще намалявате пакъ, но като депутатъ искахъ да заявя това нѣщо, и мисля, че Нар. Събрание ще направи много добрѣ, да обърне сериозно внимание на това и на мѣсто да намалява заплатитѣ, да намали числото на службитѣ и службитѣ да се даватъ на най-способнитѣ и най-честнитѣ чиновници, и тѣзи служащи да се плащатъ добрѣ; защото способнитѣ и честнитѣ хора нѣма да си губятъ вѣмето нафиле. Мисля, че никой отъ насъ нѣма да хариже на правителството 100 лева, и като е така, тогазъ защо чиновниците да харизватъ на правителството? Защо правителството да не имъ плати, както заслужаватъ? Трѣба да земемъ предъ видъ, че и тѣ сж хора, че и тѣ иматъ нужда и даже по-голѣма отъ насъ и тѣ сж навикнали да живѣятъ другъ животъ, и ако искаме да накараме чиновниците да живѣятъ както ние, това нѣма да го постигнемъ. И ако нѣма съ чиновнич.ството да постигнатъ което трѣба, тѣ ще потърсятъ друго мѣсто. Тѣзи думи имахъ да кажа относително този въпросъ, и нѣма да зимамъ дума и да говоря относително бюджета.

Д-ръ Цачевъ: Мисля, че което исказа г-нъ Предсѣдателъ, е справедливо. Той приканва Народното Събрание да прави съкращение въ службитѣ. Моля ви, онази година каза се, че Министерството на Просвѣщенiето може да се управлява съ единъ началникъ, и тази година виждаме въ бюджета още единъ. Миналата година бѣха 6 докладчици въ смѣтната палата, а тази година 12 души. Това е работа на правителството, да се погрижи да намали числото на чиновниците и на мѣсто да има въ нашата държава 1,500 чиновника, да има 1,000 само, и тогава азъ щѣхъ да бѣда първъ да настоявамъ да се увеличатъ заплатитѣ на чиновниците. 500 души като се извадатъ, освѣнъ, че не ще получаватъ пари отъ държавното съкровище, но ще принесатъ и друга полза. Тука сега Нар. Събрание не е направило друго нищо, освѣнъ, което е могло да направи въ границитѣ на прихода и расхода на бюджета. Има единъ дефицитъ отъ 5 милиона лева, отъ тукъ ще се направи економия и отъ друго мѣсто и послѣ ще ви-

димъ, като кои доходи да увеличимъ за да се покрие този дефицитъ. Съгласенъ съмъ, че има излишни чиновници, но ние ги не знаемъ. Можемъ да отложимъ за два дена преглѣдването на бюджета и да помолимъ Министерството да укаже едно намаление отъ 500 или 300 чиновника, и тогазъ да увеличимъ заплатитѣ.

Шивачовъ: Азъ мисля, че което г. Грековъ каза за съставяне особенъ законъ за заплатитѣ на чиновницѣтѣ, Нар. Събрание е съгласно. Тази теория се проповѣдаваше още миналата сесия, но не знамъ, да ли правителството е зело мърки. Н. Събрание има тукъ единъ бюджетъ и спорѣдъ своето мнѣние турна известни заплати за чиновницѣтѣ. Когато стане законъ, това е другъ въпросъ. Огнositелно началника на студѣнието ще спомѣна, че единъ началникъ въ М-рството на Просвѣщеніето освѣнъ платата, която получава, получава още като редакторъ на учебния вѣстникъ 1200 лева, и като членъ на учебния Съвѣтъ 1200, лева, така щото сумма суммарумъ ставатъ 8,000 лева. Не е само той. Има много чиновници, на които се плаща 4—5,000 лева, а тѣхната плата възлиза на 8,000 лева. За това мнѣнието на Н. Събрание е, да бѣде единъ началникъ съ плата 4,500 лева. (Гласове; Не е).

Анневъ: На г. Списаревски ще отговоря, че ако Н. Събр. рѣши да покачи платата на началника, трѣба и на Гл. Секретаръ. Комисията се е водила отъ тѣзи съображения, че трѣба да се уравни въсн бюджета. Но общия докладъ още не е готовъ, и освѣнъ това бюджета на М-рството на Нар. Просвѣщение не е довършенъ, така щото, когато се довърши, въ едно отъ слѣдующитѣ засѣдания ще представя, какъ е уравни въсн цѣлия бюджетъ. Колкото за съкращениата числото на чиновницѣтѣ, това се го направили самитѣ Министри тамъ, гдѣто е било възможно.

Батановски: Азъ съмъ на пълно съгласенъ да се намалятъ платитѣ, защото г. Грековъ не е ходилъ да види въ сиромашкиѣ домове, че ако има постилка, нѣма завивка, дѣцата спатъ въ сламата. Ако би видѣлъ той това, тогава ще се согласи да се намалятъ на половина заплатитѣ. Тукъ като има 5 милиона лева дефицитъ ще се принудимъ да туримъ още по единъ емлякъ на населението. Казватъ ни, че не ще има честни чиновници. Азъ ще ви

кажа, че въ всеко М-рство има по 100 до 200 прошения за служба чакатъ, и единъ ако се измѣсти, другъ се намѣстува. Защото всичкитѣ партии, които произлизатъ, произлизатъ отъ тѣзи заплати.

М-ръ Молловъ: Дѣто казва г. Батановски, че имало по 100—200 прошения въ всеко М-рство за служби, това не е истина, защото има нѣкон г-да прѣдставители, които знаятъ, че като ми по-трѣбаха 2—3 чиновници, азъ се принудихъ да ги викамъ отъ вънъ България. За дребни служби може да има, но за специалисти принуждаваме се да ги викамъ отъ вънъ.

Попповъ: Тукъ обвиняваме комисията, нѣ вината е въ това, че нашата държава не е още уредена, както трѣба. Какво да направи комисията, когато ѝ се представя бюджета отъ 31 милиона и се показва единъ дефицитъ отъ 7 мил., който трѣба да се покрие. Ако бѣхме намѣрили същия бюджетъ, както миналата година, тогава нѣха да останатъ чиновницѣтѣ съ същата плата. Малко да се бѣха скратили, нѣмаше нищо, но когато глѣдаме 7 мил. дефицитъ, Народното Събрание, не може да направи друго нищо, освѣнъ онова, което е предвидѣла комисията, да уравни расходитѣ съ приходитѣ. Ний можемъ най сетнѣ да отетжимъ да не земаме на чиновницѣтѣ никакво даждие за тази година, но трѣба да се уравниатъ доходитѣ съ расходитѣ.

Дуковъ: Най напредъ ще кажа дѣто се говори за излишнитѣ чиновници. Ако има такива, ний не можемъ да знаемъ това, защото не познаваме учрежденията, дѣто се намиратъ такива. Това е работата на правителството. И като имаме въ него пълно до-вѣрие, то може да покаже тѣзи мѣста, за да се унищожатъ. Ако пакъ не стане подобно нѣщо, или пакъ не може да стане, тогава трѣба да глѣдаме да се уравни бюджета, за да не остане дефицитъ. А колкото за туй, което каза г-нъ Предсѣдателъ, да убѣди Народното Събрание, че то глѣдало съ криво око на чиновницѣтѣ, това не е до толкова истина. Истината Народното Събрание глѣда да уравни бюджета, но каквото се е казало, ако нѣкой представителъ въ распалване е казалъ едно, или друго, че или мѣко и други подобни, то не може да се земе за фактъ и за аргументъ. Единъ лѣе мѣко другъ пепива по 3 оки вино. Но за това не трѣба да се говори. Когато се е казало това, то е било въ

распалване и не трѣба да се спомѣнува за тѣхъ. За чиновницѣтъ, комисията е работила съ чиста съвѣсть и съ тази цѣль, да имъ се намали платата, т. е. да се уравни бюджета; защото не виждаме лесно средство да се попълни бюджета отъ другадѣ, освѣнъ да се намалятъ платитѣ на чиновницѣтъ. Прочее, твърдѣ рѣдко ще се намѣрятъ отъ тѣхъ хора, които да излѣзнатъ отъ служба, а повечето пакъ ще си останатъ. Ако бѣха малки платитѣ, не щѣха да оставатъ учителството и да станатъ чиновници. Г-нъ Предсѣдателъ обърна вниманието на Народното Събрание, че ще си намѣрятъ другъ способъ, за да допълнятъ туй, което имъ недостига. Ако не имъ се намалятъ платитѣ, правителството може да изисква най строго изпълнение на тѣхнитѣ обязанности. Но какво виждаме отъ 5 години насамъ? Все се говори, че ще се даватъ подъ сѣдѣ, било министри, било чиновници, но съ туй само крѣскаме, защото до сега, които сме давали подъ сѣдѣ, все сж излизали чисти и никой още не е наказанъ. За да бждатъ чиновницѣтъ честни, не зависи отъ голѣмата заплата, а честността трѣбва да имъ е въ сърдцето, и съвѣстѣта имъ да е чиста. Това не може да се достигне съ една плата. Комисията като е намалила заплатитѣ, имала е достатъчно врѣме да поразмисли за всичкитѣ статии на бюджета и щото е направила за уравниванието на бюджета, го е направила добрѣ. И за това съмъ на мнѣние да се приематъ статитѣ тѣй, както сж си, и да не качваме на едни, а на други да сваляме, както миналата година. Искамъ да прибавя нѣколко думи върху този въпросъ, предизвиканъ отъ това, че се говори за 5 мил. дефицитъ. Ний г-да нѣма да покриемъ дефицита съ намаляване платитѣ на чиновницѣтъ. Азъ разгледяхъ намаленията, които е направила комисията въ бюджета на М-вото на Нар. Просвѣщ. и всичкото намаление едва ли ще даде сума отъ 7—8 хил. лева. Единъ мил. лева се е спадналъ отъ други расходи, а не отъ заплатитѣ на чиновницѣтъ. Върху всичкия бюджетъ отъ намалението на заплатитѣ нѣма да се искара повече отъ 250 до 300 хил. лева. Съ това ли се покрива дефицитъ отъ 5 мил. лева? Ще каже, че това не е до тамъ въпросъ, но тукъ се говори, че има стремление, да накараме чиновницѣтъ да живѣятъ скромно и за туй имъ се намаляватъ платитѣ. Азъ мисля, че туй не е добро срдство. Ра-

зумѣва се, има расточителни чиновници, но нии не можемъ ги накара да живѣятъ иначе. И тогасъ Н. Събрание не може да си постигне цѣльта. А колкото за туй, което каза г-нъ Батановски, че имало хора съ постилка, а нѣматъ една покривка, да се покриятъ; тѣзи хора сж сиромаси, и тѣ не плащатъ данѣкъ, а по имотнитѣ го плащатъ. Ако данѣка тѣжи на сиромаситѣ, поправете това зло, и азъ напълно сподѣлямъ това мнѣние, че данѣка не е расхвърленъ равномерно; че трѣба едни да плащатъ повече, отъ туй, което сж плащали до сега; Но поправете туй нѣщо. И ний не искаме да тѣжи на онѣзи, които нѣматъ завивка, но въпроса е тукъ, да ли всѣка година искате да намалявате платитѣ. Ако Народното Събрание е на мнѣние, че тѣй трѣба да стане, добрѣ, разумѣва се, че то е свободно и може да го направи. Миналата година свалихте по 600 фр. на началницѣтъ на отдѣленията, тази год. пакъ имъ свалихте 600 фр. И то аллахъ керимъ, ако се изминатъ 10 години ще ги искарате да ви служатъ безъ пари. Кой казва, че идущата година не ще свалите пакъ 600 франка? Колкото за думитѣ на г-нъ Батановски, азъ ще му кажа, че много пѣти лошовото живѣяние не показва сиромашия. Ний знаемъ хора, които иматъ срдства да си купятъ и завивка и да се хранятъ по добрѣ, но не го правятъ. Но за туй не трѣба да укоряваме нашия народъ. Условията въ които до сега се е намиралъ, сж го научили да живѣе така. Нашето стремление трѣба да е да възпитаваме този народъ да живѣе по добрѣ и по охално. Заради туй, примѣра дѣго приведе г-нъ Батановски не отговаря на това, което казахъ. Заплатата на чиновницѣтъ ако се намали, то пакъ снѣзи, които нѣматъ завивка, съ туй нѣма да я добиятъ. А онѣзи, които иматъ завивка, ще я продадатъ, за да даватъ рушветъ на чиновника. Вий съ това ще направите отъ чиновницѣтъ рушветчици, ще направите, щото честнитѣ да излѣзнатъ отъ служба и да останатъ хора съ широка съвѣсть. Исканъ да кажа това на Народното Събрание, че ако пресмѣтне всичкото намаление на платитѣ, нѣма да искара повече отъ 300 хиляди лева.

Шивачовъ: При първото земание на думата, азъ заявихъ относително двамата началници на отдѣленето въ Министерството на Нар. Просвѣщение. Азъ мисля, че имамъ пълно основание да вър-

вамъ, че Министра на Просвѣщеніето ще се съгласи, че единъ началникъ е вѣдно достатъченъ. До сега е билъ единъ началникъ и той можалъ при туй да редактира учебния вѣстникъ, отъ дѣто е земалъ 1,200 лева годишна заплата. Освѣнъ това е земалъ плата като членъ на учебния съвѣтъ и за това азъ не виждамъ никакъ основна причина, да има 2 началници; защо да не се намали платата на началника на отдѣленіето, когато има такива извънредни доходи? Азъ моля г-на Министра да каже, това истина ли е или не. И да ли е получавалъ досегашния началникъ за редакторството на учебния вѣстникъ 1200 лева годишна заплата и особена плата като членъ на учебния съвѣтъ. При туй азъ настоявамъ, да бѣде само единъ началникъ на отдѣленіето.

Бобчевъ: Ще отговоря на г-на Предсѣдателя, дѣто повтори, че Нар. Събрание искало да намали платата на чиновницѣтъ. Азъ не съмъ съгласенъ да се намаляватъ платитѣ постоянно, но онази година правителството каза, че чиновницѣтъ трѣбало да се раздѣлятъ на класове и че правителството щѣло да се помъчи да се внесе програмата за классовѣтъ на чиновницѣтъ въ Нар. Събрание, за да не ставатъ всѣка год. тѣзи препирни въ Събранието. Тазъ год. се надѣвахъ правителството да направи това нѣщо, но за злочестина не е станало. Ний не обвиняваме правителството, защото едно се качва, друго се сваля; а като не е станало, да си слѣдваме както ни е научилъ Господъ.

М-ръ Молловъ: Въ отговоръ на г. Шивачова мога да кажа, че дѣйствиелно началника на отдѣленіето е зималъ за редактиране учебния вѣстникъ по 1200 фр. годишно. Тѣй като учебния вѣстникъ е твърдѣ необходимъ, той е земалъ на себе си грижата, защото другояче трѣбаше да се намѣри специаленъ редакторъ, който съ 1200 л. не се намѣрва по цѣлия свѣтъ. Даже на единъ коректоръ трѣба да платитѣ по 70 фр. и когато се случи, че той заболѣе, ний бѣхме принудени само за единъ брой да платимъ толкозъ. Началника работи редакторскитѣ работи вечеръ, у дома си и азъ вѣрвамъ, че всѣки е свободенъ удома да си пише статии и да се занимава съ литературнитѣ работи, защото, ако напише нѣкоя статия и я проводи въ другъ журналъ, не щѣли да му се плати? А сега за-

щото работилъ вечеръ началника да му свалимъ платата, азъ не виждамъ никаква причина за подобно нѣщо. А по-добрѣ е да работи, отъ колкото да ходи по механикѣ. Ако унищожимъ тѣзи 100 фр. за редакторство на вѣстника, М-вото ще се принуди да наеме специаленъ редакторъ, но той не се намѣрва съ 100 фр. а може би 400 ще земе.

Батановски: Колкото повече дебатираме, толкозъ повече ще се разберемъ. Тукъ г. Дуковъ каза, че който нѣмалъ завивка, той не плащалъ данѣкъ. Това не е тѣй, всѣки сиромасъ по селата дава по 200—300 гр. данѣкъ на правителството, а който зима 8000 фр. на год. не дава нито 5 пари. Какъ да покрнемъ този дефицитъ. Да туримъ ли още емлякъ на населението? Земалъ 6000 или 5000 фр., това не е нищо. Какво е това намаление? Азъ съмъ увѣренъ, че ако предложимъ да бѣде заплатата на М-ра само 10000 фр. той и съ туй ще бѣде задоволенъ. Защото 10000 фр. сж 50000 гр.. И азъ мисля, че съ такава заплата може да е задоволенъ и единъ М-ръ.

Буровъ: Истина че отъ намалението на заплатата не може да се покрие дефицита. Но когато виждаме такъвъ голѣмъ дефицитъ, трѣба да помислимъ и върху тѣзи плати. Най-послѣ М-ритѣ ни обѣщаха постепенно да ставатъ намаленията. Г. Предсѣдателя мисли да не ставатъ всѣка год. намаленията, но тѣ още може да ставатъ, защото платитѣ не сж малки. Бѣха още поголѣми, но не се печелятъ така лесно 5—6—8 хил. фр. за год. да не се боимъ отъ туй, че ще се намалятъ платитѣ. Прочее, М-вото е обѣщало да покаже излишнитѣ чиновници по разнитѣ М-ва, на които службитѣ да се упразнятъ; а пакъ тука виждаме, че въ М-вото на финанситѣ до сега е имало 2 ревизора, а сега се предлагатъ 3. Ако бѣ се намалило числото на чиновницѣтъ, азъ би се съгласилъ, но азъ не виждамъ такова нѣщо въ бюджета. Комисията прочее е имала предъ видъ да не направи извънредно намаление отъ веднажъ, а съразмѣрно съ платитѣ на всичкитѣ чиновници.

Анневъ: Покриваніето на дефицита, че не може да стане само чрезъ намаляване платитѣ на чиновницѣтъ, съ това съмъ съгласенъ, и за това комисията е направила най-голѣмитѣ съкращения по расходитѣ въ послѣдната глава, за които расходи, ком-

мисията мисли, че може да се направят слѣдъ 2 год. тѣй напр. дѣто е турено $\frac{1}{2}$ мил. лева за нѣкое здание, комисията турна само 50 или 100 хил. лева, а другитѣ да останатъ за слѣдующата год., т. е. въ слѣдующитѣ бюджети да се предвидятъ нужнитѣ сумми за расходи. Азъ се съгласявамъ, че съ намалението платитѣ не ще се покрие дефицита, но това остава на Н. Събрание да приеме или не, тѣзи намаления. Въ отговоръ на г. Шивачова ще кажа, че ако комисията не бѣше увѣрена, че въ М-вото на Просвѣщението сж нужди двама началници на отдѣленията, не щѣше да ги остави; но комисията се увѣри, на основание на представленията, дадени отъ г. М-ра, и тѣй се съгласи.

М-ръ Цанковъ: Колкото за двамата началници на отдѣлението въ Министерството на Просвѣщението, този въпросъ се разисква въ Министерский Съвѣтъ и Министерский Съвѣтъ настоя да се направятъ 2 отдѣления въ Министерството на Народното Просвѣщението; именно второто отдѣление да земе народнитѣ училища подъ свое вѣдомство, а не онѣзи, които сж учили за салтанатъ. И Министерский Съвѣтъ рѣши, да се обърне най-голъмо внимание на народнитѣ училища, защото, когато знае всѣки да чете и пише, тогава е народа просвѣщенъ, образованъ, а не нѣкой да знае да сваля звѣздитѣ отъ небето а народа да не знае да чете, нито да пише. За това трѣба едно отдѣление исклучително да се занимава съ народнитѣ училища. За това моля Народното Събрание да приеме 2 отдѣления.

Шивачовъ: Азъ ще отговаря на г-на Министра Моллова, че ако Министерството се наеме да издава вѣстникъ, то началника на отдѣлението всѣкога ще намѣри врѣме да го редактира, а да се плаща особена плата на редакторъ, това го намирамъ съвършено за излишно. Ако стане туй мода, то на едно мѣсто ще издѣзнатъ 1,000 лева, а на друго пакъ ще се намѣратъ такива плати безъ край. За това Народното Събрание може да рѣши, да не се дава особена плата за редакиране на вѣстника.

Д-ръ Цачевъ: Това, което каза г-нъ Шивачовъ не може да се приеме, но има друго нѣщо, отъ което трѣба да предпазимъ държавата. Именно, че единъ чиновникъ, вънъ отъ официалнитѣ часове може да печели пари, не може да му се забрани. Но въпроса състои въ това, че онзи чиновникъ въ офици-

алнитѣ часове се занимава съ редактиране на вѣстника, но освѣтъ това иска и помощникъ, за да може да се занимава съ други работи. За това по-втарямъ да кажа, че единъ чиновникъ презъ официалнитѣ часове, не трѣба да се допуца да се занимава съ други работи и помощникъ да не му се дава; но слѣдъ официалнитѣ часове да прави каквото ще. За това не може да се поддържи това, което каза г-нъ Шивачовъ.

Г. Геровъ: Вече 2, 3 часа говоримъ по този предметъ. Народното Събрание се освѣтли вече и да се даде на вотиране. Моля г-на Предсѣдателя да попита Народното Събрание, дали се счита освѣтлено по тази работа.

Шивачовъ: Азъ не казахъ за частнитѣ часове, но че вредъ въ канцеларитѣ изпълняватъ тѣзи длѣжности, за които получаватъ особена заплата, за това настоявамъ да не се плаща подобна плата.

Батановски: Г-нъ Д-ръ Цачевъ казва, че въ официалнитѣ часове трѣба да сѣдатъ въ канцеларията и да вършатъ работа. А презъ часоветѣ, въ които не сѣдатъ въ канцеларията, ако искатъ може да ставатъ и прошеносписци; въобщо да си вършатъ нѣкоя друга работа може би цѣла нощъ, а постѣ да дреме на другия денъ въ канцеларията, когато има правителствена работа. Това си нѣма мѣстото.

Анневъ: Азъ трѣба да дамъ нѣкои обяснения, за да може да се тури тази глава на гласуване, именно писцитѣ, комисията ги уравни на всѣкъждѣ еднакво, тѣй щото се предоставя на Министра, ако нѣкой писецъ не заслужава 100 лева, Министра може да му дава и 20 лева. Но туй е уравнено въ всичкитѣ Министерства еднакво. За разсилнитѣ имаше статия за обмундирване, но комисията, вмѣсто обмундирване имъ увеличи платата отъ 720 на 800 лева и тѣ да иматъ грижата сами да се обличатъ. Всичка тази статия се въскачва на 51,720. Като нѣма разногласие между комисията и Министерството по тази сума, то да се тури на гласуване споредъ комисията. Споредъ бюджета бѣха 59,148 лева а споредъ комисията 51,720.

Предсѣдатель: Полагамъ на гласоподаване първа глава. (Гласове: Да се прочете още веднажъ). Моля ви се, г-нъ Анневъ, като докладчикъ направи онова, което трѣбваше да направя и то се разиска. Сега бюджета трѣба да се гласува глава по глава.

Аневъ: Тая год. „представителнитѣ“ се изоставятъ. Но най-сѣтнѣ всѣки Министръ трѣба да има особена сума за „представителни“, защото тѣ иматъ огромни разноси; за това да ги приемемъ както въ послѣдната сессия.

Батановски: Чудно ми е, г-да представители, отъ гдѣ намира г-нъ Аневъ тѣзи измислици. Азъ не съмъ противъ нашитѣ Министри, но трѣба да помислимъ, че тѣ сѣ Министри въ България, а не въ Англия, или Франция. Ако не беендишатъ, тѣ нека не приематъ. Дѣдо Цанковъ го знаемъ все съ тѣзи дрѣхки.

Попповъ: Миналата год. М-ръ Соболевъ каза, че не ще да приеме тѣзи представителни; азъ мисля, че и нашитѣ Министри нѣма да ги приематъ.

Шивачовъ: Тѣй като Предсѣдателя каза, че нѣма да се гласува бюджета статии по статия, а изъ цѣло, по главн, то азъ моля да се турятъ на вотирание моитѣ предложения: първо да остане единъ началникъ, а не двама, второ ако нѣкой чиновникъ работи въ време на своитѣ обязанности други работи, за вѣстници и подобни, да не му се дава никаква особенна заплата.

Аневъ: Това не е нѣкоя измислица, защото Н. Събрание предвиде миналата година таквъзъ нѣщо. Колкото за г. Соболева, че е отказалъ, е за туй, че той земаше 24000 лева. На г. Шивачовъ ще кажа, че трѣба да се гласува предложението на комисията, и ако не се приеме, послѣ може да се гласуватъ неговитѣ предложения.

Геровъ: Предложението на г. Шивачова не е умѣстно, защото, ако г. Шивачовъ, като засѣдава въ Нар. Събрание и получава 15 лева, то ако отиде по нѣкоя частна работа и зѣма тамъ плата, никой не му се мѣси. Въобще тукъ не е работа да гово-

римъ за това, но е работа на правителството, защото ако единъ чиновникъ не върши работата си, то правителството го изважда и не го държи.

Предсѣдатель: Нека г. Шивачовъ земе безъ плата да върши сжщата работа.

Шивачовъ: Г. Геровъ не трѣба да се мѣси въ частнитѣ работи, съжالياвамъ, че и г. Предсѣдатель дава поводъ.

Предсѣдатель: Азъ казвамъ само, ако имате ревностъ, както я показвате, то можете безъ пари да вършите сжщата работа.

Бошнаковъ: Отказвамъ се; да се вотира и да свършимъ.

Докл. Аневъ: (Чете):

ГЛАВА I.

Централно Управление.

Министръ	12,000	лева
Главенъ секретаръ	6,000	„
Двама началници по 4800 лева=	9,600	„
Двама подначалници „ 3000 лева=	6,000	„
Единъ счетоводителъ „ „ „	=3,000	„
„ помощ. счетов. „ „ „	=2,400	„
„ архиваръ . . „ „ „	=2,400	„
„ регистраторъ „ „ „	=1,920	„
5 писци . . „ 1200	=6,000	„
3 расилни . . „ 800	=2,400	„
		сичко 51,720 „

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание по глава първа, ст. I за личния съставъ на централното управление 51,720 лева? Който приема, да си дигне ржката. (Болшинство). Г-да, приближава часа 1 и трѣба да отидемъ да обѣдвамъ и на 2¹/₂ ще се съберемъ пакъ.

(Конецъ на 12 ч. и 50 минути).

Предсѣдатель: Д. Грековъ

Секретари Н. Шивачовъ.

Д-ръ Цачевъ.

Подпредсѣдатели Иванъ Симеоновъ.

Ат. Минчовъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро А. Безеншекъ.